

Fiskeri- og kystdepartementet
Postboks 8118 Dep
0032 Oslo
postmottak@fkf.dep.no

På vegne av:
SalMar ASA, Bremnes Seashore AS

Markeds- og miljøtilpasset MTB i havbruksnæringen - Innspill til høringsnotat

Vi viser til høringsnotat av 11.10.2012 om endringer i produksjonsreguleringssystemet for lakse- og ørretoppdrett.

Vi som står sammen om denne henvendelsen utgjør til sammen ca. 15 prosent av samlet konsesjonsvolum i norsk havbruksnæringen. Vi produserte i fjor samlet 165 000 tonn laks og ørret levende vekt, og har til sammen om lag 1200 sysselsatte i Norge. Vi har hver for oss og i fellesskap foretatt analyser av departementets høringsforslag. Våre virksomheter er lokalt betydelige aktører i respektive lokalsamfunn der en har økende satsning på videreforedling, og mer forutsigbare rammevilkår for industriell produksjon er svært viktig for våre selskaper i fremtiden. Konklusjonene av våre analyser er så viktige for næringen, at vi har funnet det riktige til denne felles henvendelsen til Fiskeri- og kystdepartementet.

Systemet med maksimalt tillat biomasse (MTB) har i hovedsak bidratt positivt til utviklingen i norsk havbruksnæring den tiden som er gått siden det ble innført 1. januar 2005. Samtidig har erfaringene vist at det er ønskelig med et system som gir produsentene en noe større fleksibilitet enn gjeldende metode for beregning av MTB. Vi støtter fullt ut departementets intensjon med høringsforslaget om en modell som kan bidra til en mer industriell og markedsrettet produksjon i havbruksnæringen. Vi er enig i at dette mest fordelaktig kan oppnås ved å tillate større fleksibilitet på tillatelsesnivå. Nederst i dette brev – med supplerende vedlegg - beskriver vi en mer markeditilpasset modell som bedre kan oppnå formålet med forslaget i høringsnotat. Den modellen vi foreslår er i hovedsak i samsvar med forslaget fra Bremnes Seashore til Markeditilpasset MTB, omtalt på sidene 16 – 20 i rapporten fra arbeidsgruppen nedsatt av Fiskeri- og kystdepartementet. Det vil fremgå av vår vurdering nedenfor at den markeditilpassete modellen vil være vesentlig mer egnet til å sikre industriell utvikling og høy foredlingsandel i havbruksnæringen.

Etter en nærmere vurdering av høringsforslaget, må vi dessverre konstatere at den foreslåtte modellen ikke vil være egnet til å innfri formålet departementets arbeidsgruppe og departementet ønsker å ivareta. Forslaget innebærer riktignok en betydelig økt fleksibilitet for den enkelte oppdretter. Det er isolert sett positivt. Dagens krav er at stående biomasse av laks og ørret ikke på noe tidspunkt kan overstige den tildelte biomassen som følger av tillatelsen. Departementet og arbeidsgruppen indikerer en rullerende gjennomsnittlig MTB på 12-måneders basis, men departementet inntar i sitt høringsnotat en åpen holdning til ulike modeller som beskrives i notatet. Det betyr at den enkelte produsent står fritt til å overskride grensen for tillatelses-MTB den enkelte måned, så lenge produksjonen i *gjennomsnitt* de siste 12 månedene er innenfor den MTB som er knyttet til den enkelte tillatelse.

Høringsbrevet beskriver de fordelene som forslaget tar sikte på å oppnå, sammenliknet med dagens regime:

- Bedre tilpasset etterspørselsforhold og kundenes ønske om stabile leveranser.
- Tilfredsstillende foredlingsindustriens behov for jevn råstofftilgang på en bedre måte.
- Dempe uheldige og store svingninger i lakseprisene, ved å redusere tilbøyeligheten til å sende store kvanta fisk ut på markedene samtidig.

Etter en inngående vurdering må vi konstatere at den foreslåtte metoden ikke vil være egnet til å oppnå de effekter som her er beskrevet. Risikoen er betydelig for at resultatet blir motsatt av hva som er tilsiktet. Dette fremkommer indirekte av fagrapporten som Kontali analyse og Sintef fiskeri og havbruk har utarbeidet for departementet. Rapporten konkluderer riktignok med at rullerende, gjennomsnittlig MTB *”vil gi større fleksibilitet enn gjeldende regime. Enhver produsent vil selv kunne vektlegge eventuelle ønsker for slakteprofil, størrelsessammensetning og tidspunkt for når slike volumer skal være slakteklare, i større grad enn under dagens regime”*. Vi er ikke uenige i dette prinsipielle utgangspunktet, men viser til en viktig modifikasjon på side 4 i fagrapporten. Det konstateres der at *”det i siste instans er et spørsmål om aktører velger å benytte fleksibiliteten til en bedre markedstilpassing eller til i enda større grad å maksimere produksjonen”*. I rapporten blir det påpekt at enkelte aktører vil kunne velge å benytte økt fleksibilitet til å oppnå et jevnere slaktemønster, mens andre aktører kan velge å benytte økt fleksibilitet til å flytte enda mer av biomasse og produksjon til den beste tilvekstperioden på høsten. Kontali og Sintef konkluderer med at *”på makronivå vil de ulike strategiene og tilpasningene trolig kunne utlikne hverandre”*.

Våre analyser viser at den foreslåtte endring etter all sannsynlighet vil medføre en kraftig forskyvning av slaktevolum til den sterke tilvekstperioden på høsten. Den sterke tilveksten utover sensommeren og tidlig høst medfører i seg selv at den økonomiske avkastningen er mye sterkere i denne perioden enn resten av året. For den enkelte oppdretter vil det være en vanskelig vurdering. Markedene er uforutsigbare, og en usikkerhet alle oppdrettere må leve med. De sterke økonomiske insentivene til å utvikle en *”produksjonskuppel”* på høsten, vil i liten grad kunne motvirkes av spekulative vurderinger av hvordan lakseprisene vil utvikle seg fremover.

Den foreslåtte omleggingen vil av denne grunn også kunne få en ugunstig miljømessig vridning, ikke minst med tanke på fremtidig produksjonsvekst. Det er utover sensommeren og høsten av lusepresset er størst, og det er ikke gunstig med et MTB-regime som oppmuntrer næringens utøvere til å la mest mulig laks vokse seg slakteklar i denne perioden. Ved å redusere fleksibiliteten for perioden mai – august, og suksessiv øke fleksibiliteten senere på året, vil man oppnå den ønskete markedsmessige produksjonsutjevningen, sikre stabil råstofftilgang til industrien og samtidig dempe tilveksten i perioden hvor myndighetene også ellers har pålagt næringen særlig strenge restriksjoner på grunn av lusepress og utvandrende laksesmolt fra elvene.

Teoretisk sett vil en rullerende gjennomsnittlig MTB gi den enkelte bedrift mulighet til en større utjevning av produksjon, og på den måten bedre enn dagens system sikre *foredlingsindustrien* jevn tilgang på råstoff. Men også her vil de harde økonomiske realitetene veie tyngre. De bedriftsøkonomiske fordelene ved økt konsentrasjon av produksjon vil bli store. Av den grunn vil de økonomiske ulempene ved *produksjonsutjevning* bli relativt sett større enn i dag. Derfor vil forslaget heller ikke være egnet til å ivareta foredlingsindustriens behov for jevn råstofftilgang. Det er grunn til

å merke seg at vi som står bak denne uttalelsen representerer en vesentlig del av oppdrettsnæringens foredlingsvirksomhet langs norskekysten.

Departementet gir i høringsnotatet en dekkende beskrivelse av den realøkonomiske virkeligheten næringens utøvere her står overfor:

”Det er en kjensgjerning at lakse- og ørretsoffdrettsnæringen historisk sett har vært, og fortsatt er, utpreget produksjonsorientert. Den norske lakse- og ørretsoffdrettsnæringen er en heterogen næring uten aktører store nok til å bestemme prisen. I en slik situasjon, hvor den enkelte aktør må ta prisen for gitt, vil den optimale tilpasning være å maksimere produksjonen for derigjennom å minimere kostnadene og maksimere profitten. Ethvert avvik fra denne strategien vil innebære en kostnad ved at det vil gi en lavere utnyttelse av tildelt kapasitet”.

Vi deler dette syn, men som det fremgår av vår analyse foran er vi ikke enig med departementet i at en *”eventuell innføring av rullerende gjennomsnittlig MTB neppe vil endre på denne situasjonen”*.

På denne bakgrunn vil vi be departementet se nærmere på hvordan MTB-regimet kan tilpasses ønsket om større fleksibilitet for å oppnå de foran nevnte målene som næringen og myndighetene står sammen om. Dagens faste grense har som konsekvens en skjev slakteprofil på ca. 40 prosent første halvår, og 60 prosent andre halvår. For å oppnå ønsket atferdsendring bør en omlegging ”skreddersys” slik at den økte fleksibiliteten konsentreres om de periodene i året hvor dette er ønskelig for å fremme en mer markeds- og miljøtilpasset MTB-profil. Med markedstilpasset MTB variert etter en tabell gjennom året, vil det etter vår vurdering ikke være behov for å redusere gjeldende tillatelses-MTB i de måneder hvor det ikke er behov for økt fleksibilitet. Den varierende fleksibiliteten i resten av året vil i seg selv ha den positive og utjevne effekt på produksjon og slaktning som er formålet med departementets forslag. Det vil gi en mer markedstilpasset produksjon, det vil dempe volumveksten i de månedene hvor lusepresset er størst og bidra til mer stabil tilgang på råstoff til foredlingsindustrien. En slik omlegging – uten å redusere MTB i noen måned – vil etter våre beregninger har svært begrenset effekt på produksjonsnivået.

Våre beregninger tyder på at et 12-måneders markeds- og miljøtilpasset MTB vil ha begrenset effekt på den totale produksjonen – neppe mer enn en volumvekst over tid på 3-5 prosent, og effekten vil fordele seg over flere år. Vi mener at det derfor vil være riktig å gjennomføre denne modellen ved å tillate økt MTB de måneder i året hvor dette er en ønsket og miljøgunstig markedstilpassing, uten å redusere MTB i de øvrige månedene. Den marginale produksjonsveksten det her dreier seg om vil dessuten skje ved en mer miljøgunstig produksjonsprofil, særlig fordi produksjonen vil dempes i periodene hvor lusepresset er størst.

Departementets arbeidsgruppe er enig i at den modellen vi her anbefaler vil ha slike gunstige effekter som her beskrevet, i samsvar med formålet med den foreslåtte MTB reformen:

”Det er liten tvil om at et slikt MTB-regime vil føre til at oppdretterne vil ta med seg mer fisk inn i første og andre kvartal. En har på den måten oppnådd det som er forespurt i mandatet. For dem som driver videreforedling vil denne modellen derfor representere et stort fremskritt”.

Vi er enig med arbeidsgruppen i dette, og kan ikke se at gruppen har vesentlige innvendinger mot en markedstilpasset modell. Det anføres i rapporten at en slik modell vil gi liten fleksibilitet om det skulle oppstå uforutsette hendelser som sykdom, rømming etc. Det viktigste må være å *unngå* at slike hendelser oppstår, og vi mener at den foreslåtte modellen vil *øke* denne risikoen. I etterkant av slike hendelser vil den som rammes uansett få ledig MTB som suksessivt kan fylles opp, og hvor man også med den markedstilpassete modellen kan gå utover dagens MTB-grensen i store deler av året. Men først og fremst vil den markedstilpassete modellen som nevnt ikke endre produksjonen i de perioder hvor lusepresset er størst.

Arbeidsgruppen anfører dessuten at den markedstilpassete modellen vil medføre administrative utfordringer på grunn av ulik naturgitt produksjonssyklus i de forskjellige landsdelene. Vi har vanskelig for å se at en slik administrativ utfordring kan forsvare valg av en modell med så klare svakheter som her beskrevet. Dessuten har den nordlige landsdelen allerede i dag mulighet til å produsere vesentlig mer MTB på hver tillatelse enn resten av landet, og vil også få den samme relative økningen som de andre regionene ved innføring av markedstilpasset MTB. Dersom departementet ønsker å tilgodese de to nordligste fylkene enda sterkere, er det dessuten fullt mulig å supplere en ny modell med en ytterligere økning av tillatelses MTB for disse fylkene.

Vedlagt følger et notat som beskriver hvordan et system med varierende fleksibel tillatelses MTB kan implementeres på månedsbasis. Vi mener et slikt system enkelt vil kunne tilpasses dagens rutiner for måling og rapportering av MTB på månedsbasis til Fiskeridirektoratet.

Dersom departementet ønsker å drøfte disse problemstillingene nærmere med oss, står vi til disposisjon for et møte.

Med vennlig hilsen

SalMar ASA

Bremnes Seashore AS

Yngve Myhre (sign).

Geir Magne Knutsen

Vedlegg til høringsbrev:

Beregning av tillatelses MTB i havbruksnæringen - Innspill til høringsnotat

Beskrivelse av Markeds- og miljøtilpasset MTB produksjons regime for laks og ørret:

Modell som er beskrevet nedenfor vil gi oppdretter mulighet til å jevne ut produksjonen mellom 1. og 2. halvår i større grad enn med dagens regime.

Modellen gir mulighet til å bygge opp biomasse i 4 kvartal og bygge den ned igjen i 1 kvartal. Dette gir mulighet til å ta med biomasse fra 4 kvartal. inn i 1. kvartal. Maks grensen for MTB i 4. og 1. kvartal er beskrevet i trappetrinn. Ned trapping av biomassen i 1. kvartal ansees som ønskelig for ikke å få en biomasseopphopning mot slutten av kvartalet, og derav et stort utbud av laks i enden av første kvartal.

Denne modellen gir en mulighet til fleksibilitet. Ved at man kan ha en større biomasse ved utgangen av månedene september til og med mars.

Dvs. at man kan starte en forsiktig oppbygging i september til 810(sør) – 981(nord) tonn MTB pr tillatelse ved utgangen av sept. Videre til UB biomasse på 850(sør)- 1030(nord) tonn MTB pr tillatelse ved utgangen av oktober, og videre til 890(sør)-1078(nord) tonn MTB ved utgangen av november. Da holdes maks MTB stabilt på 890(sør)-1078(nord) tonn ved utgangen av desember og utgangen av januar. MTB'en bygges da ned til 850(sør)-1030(nord) tonn pr tillatelse ved utgangen av februar så videre ned til 810(sør)-981(nord) tonn MTB ved utgangen av mars pr tillatelse. Ved utgangen av april er denne bygd ned til 780 tonn(sør)-945(nord) MTB pr tillatelse. 780(sør)-945(nord) tonn MTB holdes stabil ved utgangen av mai, juni, juli og august.

Tabell som viser maks utgående MTB pr mnd. gjennom året.

Mnd	Markeds MTB UB Nordland og Sør	Fast MTB	Markeds MTB UB T-F	Fast MTB	Økning i % pr mnd.
Jan	890	780	1078	945	14 %
Feb	850	780	1030	945	9 %
Mar	810	780	981	945	4 %
Apr	780	780	945	945	0 %
Mai	780	780	945	945	0 %
Jun	780	780	945	945	0 %
Jul	780	780	945	945	0 %
Aug	780	780	945	945	0 %
Sept	810	780	981	945	4 %
Okt	850	780	1030	945	9 %
Nov	890	780	1078	945	14 %
Des	890	780	1078	945	14 %

Diagram som viser maks utgående MTB pr mnd. gjennom året.

